

Velké senáty – neviditelní tvůrci práva *Grand Chambers – Invisible Lawmakers*

DAVID KOSAŘ*

Klíčová slova: Velký senát – rozšířený senát – plénum – stanoviska kolegia – en banc – Česko – Slovensko – Evropská unie – Nejvyšší soud – Nejvyšší správní soud – Ústavní soud – Soudní dvůr Evropské unie – legitimita – reprezentativnost – sjednocování judikatury – dotváření práva

Key words: Grand chamber – plenary – en banc – Czechia – Slovakia – European Union – Supreme Court – Supreme Administrative Court – Constitutional Court – Court of Justice – legitimacy – representation – unification of case-law – judicial lawmaking

Zašité v útrokách soudních budov na Burešově a na Moravském náměstí, bez vlastní kanceláře a pomocného soudního aparátu, se velké senáty při Nejvyšším soudě a rozšířený senát při Nejvyšším správním soudě, done dávna opomíjené médiu i odbornou literaturou, staly institucemi, které zásadním způsobem proměnily fungování českého právního řádu. Byla to trnitá cesta. Když novela zákona o soudech a soudcích v roce 2000 velké senáty při Nejvyšším soudě vytvořila, nikoho to příliš nezajímalo a k žádné odborné debatě to nevedlo. Jediný, kdo otevřeně vytvoření velkých senátů podporoval, byla tehdejší předsedkyně Nejvyššího soudu Eliška Wagnerová.¹ Kromě ní se k velkým senátům hlasitěji vyjadřovali jen samotní soudci Nejvyššího soudu, kterým se toto novum velmi nelíbilo.² Zpočátku to tak měly velké senáty těžké a nebylo jednoduché, aby se prosadily. Když o dva roky později tento model v takřka totožné podobě převzal soudní řád správní, taky to v prvních letech nevypadalo, že by rozšířený senát měl sehrát významnější roli. Zažité tříčlenné senáty a kolegia hráli na obou soudech prim.

Velké senáty i rozšířený senát tak měly pomalý rozjezd a málokdo před dvěma dekádami tušil, jak významnou roli budou hrát. Z nechtěného dítěte se ale stal plnoletý tvor,

o jehož místu na slunci nikdo nepochybuje. Postupem času se skrze interakci s jinými aktéry – ať už uvnitř obou vrcholných soudů, tak vůči nižším soudům a rovněž vůči správním orgánům a klíčovými aktéry na českém politickém kolbišti – totiž velké senáty i rozšířený senát postupně emancipovaly, zformalizovaly své neformální postupy, upevnily své postavení a posílily svou autonomii,³ byť u každého ze tří „velkých senátů“⁴ na vrcholných obecných soudech v jiné míře a jiným způsobem. V důsledku toho tak dnes mají velké senáty hlavní slovo při sjednocování judikatury a dotváření českého právního řádu.⁵ Dovolím si rovněž tvrdit, že aktivace či neaktivace velkého senátu může zásadním způsobem ovlivnit směřování argumentace soudu, a někdy dokonce i výsledek sporu. Je tedy jasné, že velké senáty, ačkoliv jsou pro mnohé neviditelné, mají skutečně celospolečenský dopad.

Role velkých senátů je však podle mě v českém kontextu mnohem širší než jen sjednocování judikatury a rozhodování kontroverzních a neprejudikovaných věcí. V první řadě velké senáty a rozšířený senát mohou mít pozitivní vliv na jednotnost, promyšlenost, transparentnost a legitimitu rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu. Za druhé, možná nevědomky, tato

* Autor je vedoucím katedry ústavního práva a politikologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Vytvoření tohoto článku bylo podpořeno Evropskou výzkumnou radou (grant č. 101002660-INFINITY-ERC-2020-COG). E-mail: david.kosar@law.muni.cz.

¹ WAGNEROVÁ, E. Otázka možnosti uplatnění precedentu v českém právním řádu. *Právní rozhledy*, 2000, roč. 8, č. 1, str. 1.

² KADLEC, O. *Role velkých senátů v rozhodování vrcholných soudů České republiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, str. 41–43.

³ Tomuto jevu se někdy říká agencifikace. Srov. LURIE, G., REICHMANN, A., SAGY, Y. Agencification and the administration of courts in Israel. *Regulation and Governance*, 2019, roč. 14, č. 4, str. 718.

⁴ Zde velkými senáty myslím nejen velký senát trestního kolegia NS a velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia NS, ale i rozšířený senát NSS.

⁵ Srov. KÚHN, Z., O velkých senátech a judikatorních odklonech. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 2, str. 39: „Instituce velkých a rozšířených senátů je jedním z nejdůležitějších stylistických prvků současné české judikatury“.

tělesa posílila normativní sílu soudních rozhodnutí. Dnes již těžko může někdo tvrdit, že judikatura není v českém právním řádu pramenem práva, a proto k ní není nutné přihlížet. Pokud je pro odklon od dosavadního judikatorního právního názoru nutné takovou změnu přesvědčivě odůvodnit, a navíc aktivovat specializované těleso (rozšířený nebo velký senát), tak je jasné, že český právní řád soudním rozhodnutím normativní váhu přiznává.⁶ Tím se podle mě stávají akademické i debaty, nakolik se tento systém dá přirovnat k precedentu či zda je soudní rozhodnutí formálním či materiálním pramenem práva. Podstatné je, že judikaturu je třeba znát a v argumentaci s ní pracovat. Za třetí, vznik velkých senátů a rozšířeného senátu vytvořil tlak na Ústavní soud, aby přehodnotil používání pléna a zajistil transparentní sjednocování své senátní judikatury. Tuto roli totiž plénum Ústavního soudu dlouhodobě neplní. Řešení neshod mezi senáty skrze stanovisko pléna je používáno pohříchu málo a každý ze čtyř tříčlenných senátů si tak může kutat své vlastní „judikatorní štoly“. Do roku 2018 navíc bylo postoupení věci plénu toliko interním procesním postupem, o kterém nebyli informováni účastníci řízení ani veřejnost,⁷ což legitimitě Ústavního soudu rozhodně nepřispívá. Šlo tak do značné míry o neformální postup. Od roku 2018 postupují některé senáty Ústavního soudu jinak, nicméně praxe Ústavního soudu je stále oproti oběma vrcholným obecným soudům hodně pozadu.

Všem třem archetypům „velkých senátů“ v české kotlině se věnuje kniha Ondřeje Kadlece „Role velkých senátů v rozhodování vrcholných soudů České republiky“. Hned na úvod musím konstatovat, že je mi ctí psát úvodní slovo do symposia reflektující tuto monografii. Stává se totiž velmi vzácně, že disertace obhájená na české právnické fakultě přijde s tématem, které je originální i v globálním měřítku a má potenciál posunout obor o notný kus dál. Monografie Ondřeje Kadlece

se věnuje dosud velmi málo probádanému tématu, které je nedostatečně uchopeno z normativního i empirického hlediska. Potenciál této knihy podle mého názoru doceníme až za několik let. Přiznejme si, že role velkých senátů na českých soudech globální publikum příliš zajímat nebude. Toto téma má však daleko větší přesah.

Stačí se podívat k našim východním sousedům, kde má problematika velkých senátů obrovskou dynamiku. Na Nejvyšším soude Slovenské republiky došlo k vytvoření velkého senátu až v roce 2016, tj. o více než dekádu později než na jeho českém protějšku. Slováci se tak mohli poučit z české zkušenosti, reagovali na výhody a nevýhody jednotlivých českých modelů a vybrat pro Slovensko nejvhodnější řešení. Přesto se zpočátku zdálo, že se velký senát bude na Slovensku prosazovat velmi těžko.⁸ Od té doby se však leccos změnilo a zejména Ústavní soud Slovenské republiky se snaží vtisknout instituci velkého senátu aktivnější roli a donutit apatické, či dokonce nevraživé tříčlenné senáty jej respektovat a používat.⁹ Je dobře, že monografie Ondřeje Kadlece v této slovenské debatě rezonuje, a to jak v odborné literatuře,¹⁰ tak v judikatuře.¹¹

Téma velkých senátů má však velký potenciál studovat i v komparativní perspektivě či dokonce na nadnárodních a mezinárodních soudech. Typickým *common law* ekvivalentem velkých senátů je tzv. *en banc* procedura, používaná na federálních odvolacích soudech ve Spojených státech amerických. O té se vede za oceánem poměrně bouřlivá debata v právnických¹² i politologických časopisech,¹³ ale s minimálním srovnávacím přesahem. Rozšířené rozhodovací formace přitom existují i ve Spojeném království¹⁴ a na řadě kontinentálních nejvyšších soudů.¹⁵ Fascinující a dosud neprobádanou roli hrají velké senáty i při Evropském soudu pro lidská práva¹⁶ a u Soudního dvora Evropské unie.¹⁷ Myslím, že monografie Ondřeje Kadlece má se svým

⁶ Srov. BOBEK, M., KÜHN, Z. a kol. *Judikatura a právní argumentace*. Auditorium 2013.

⁷ Srov. KADLEC, O. *Role velkých senátů v rozhodování vrcholných soudů České republiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, str. 145–146.

⁸ Srov. MATEJOVÁ, A. (Ne)Zájmem o velké senáty na Slovensku? *Jurisprudence*, 2021, č. 5.

⁹ Srov. zejména čerstvý náleží III. ÚS 46/2020-71.

¹⁰ Srov. recenzi monografie Ondřeje Kadlece od soudkyně Soni Mesiarkinové. *Bulletin slovenskej advokácie*, 2020, č. 9, str. 72.

¹¹ Srov. zejména čerstvý náleží III. ÚS 46/2020-71, body 33, 34 a 37.

¹² Srov. např. WASBY, S. L. Why Sit En Banc. *Hastings Law Journal*, 2011, č. 63, str. 747.

¹³ Srov. BEIM, D., HIRSCH, A. V., KASTELLE, J. P. Signaling and Counter-Signaling in the Judicial Hierarchy: An Empirical Analysis of En Banc Review. *American Journal of Political Science*, 2016, č. 60, str. 490.

¹⁴ Srov. CLARRY, D., SARGEANT, C. *Judicial panel selection in the UK Supreme Court: bigger bench, more authority?* Vol 7. Appellate Press Ltd 2016; a HANRETTY, A. *Court of Specialists: How Judges Behave on the UK Supreme Court*. Oxford: Oxford University Press, 2020, str. 97–120.

¹⁵ Srov. ANCEL, P., RIVIER, M.-C. *Les divergences de jurisprudence*. Université de Saint-Etienne 2003; či JUNGSMANN C. Ein neuer „horror pleni“ in den Zivilsenaten des Bundesgerichtshofs? Zum sachgerechten Umgang mit Divergenz- und Grundsatzvorlagen gemäß § 132 GVG zur Sicherung einer einheitlichen Rechtsprechung. *Juristen Zeitung*, 2009, str. 380.

¹⁶ Srov. BAĞLAYAN, B., FAHNER, J. H. „One Can Always Do Better“: The Referral Procedure before the Grand Chamber of the European Court of Human Rights. *Human Rights Law Review*, 2017, č. 17, str. 339.

¹⁷ Srov. PRECHAL, S. The Many Formations of the Court of Justice: 15 Years After Nice. *Fordham International Law Journal*, 2015, č. 39, str. 1273; a BOBEK, M. More Heads, More Reason? A Comparative Reflection on the Role of Grand Chambers at National and European Levels. In Petřík, D. a kol. (ed). *Évolution des rapports entre les ordres juridiques de l'Union européenne, internationale et nationaux: Liber amicorum Jiří Malenkovský*. Larcier 2020, str. 523.

promyšleným teoretickým rámcem velkou šanci tyto mimoběžné debaty scelit a v budoucnu posunout vědění v této oblasti dále i v globálním kontextu.

Vraťme se však k české monografii rozebírající roli velkých senátů na českých vrcholných soudů. Základní struktura této knihy sleduje logiku nejprve představit a koncepčně uchopit velké senáty (teorie), posléze analyzovat fungování velkých senátů na třech českých vrcholných soudech (tři případové studie) a poté na základě těchto případových studií lépe teoreticky uchopit klíčové vlastnosti velkých senátů a identifikovat současné výzvy a problémy, před kterými vrcholné soudy stojí.

Toto sympozium reflektuje strukturu knihy a má hned několik cílů. Prvním z nich je představit ve zhuštěné podobě monografii Ondřeje Kadlece širšímu publiku a problematizovat některé její závěry. Dalším cílem je získat zpětnou vazbu od aktérů zevnitř systému, tj. dlouholetých členů velkých senátů, a díky nim odhalit zvnějšku těžko uchopitelné neformální instituce a praktiky. Proto toto sympozium obsahuje detailní vhledy do činnosti velkých senátů všech tří českých vrcholných soudů, a to z pera insiderů Františka Ištivánka (bývalého dlouholetého předsedy civilního kolegia Nejvyššího soudu a současného předsedy velkého senátu téhož kolegia), Zdeňka Kühna (dlouholetého člena rozšířeného senátu NSS) a Iva Pospíšila (bývalého generálního sekretáře Ústavního soudu a pravidelného účastníka plenárních debat). Každý z těchto insiderů „dostal za úkol“ kriticky reflektovat jednu ze tří případových studií monografie, věnující se „jejich“ soudu. Díky těmto vhledům je možné kontextualizovat výzkum Ondřeje Kadlece, formulovat mezery ve stávajícím stavu poznání a určit směr, kam by se měl ubírat budoucí výzkum v této oblasti v České republice. Posledním cílem je nahlédnout mimo český rybníček a zjistit, jakou dynamiku má institut velkého senátu v jiných jurisdikcích. To nám zprostředkovává Jana Matejová (asistentka soudce Nejvyššího soudu SR) a Michal Bobek (generální advokát Soudního dvora Evropské unie), kteří analyzují fungování velkých senátů na Slovensku a u Soudního dvora Evropské unie. Tyto komparativní příspěvky měly za úkol se podívat, nakolik jsou

teoretické části knihy Ondřeje Kadlece zobecnitelné a vhodné pro zkoumání a hodnocení i velkých senátů na zahraničních a nadnárodních soudech.

Základní teze, které spojují všechny příspěvky v tomto sympoziu i v samotné monografii, je, že když dva dělají totéž, není to vždy totéž. Role velkého senátu na daném soudě se odvíjí od celé řady faktorů. Mezi ně patří kromě samotného nastavení velkého senátu zejména personální složení soudu, institucionální kontext (velikost soudu, míra specializace na daném soudě, existence či neexistence rotace soudců mezi senáty, zda se jedná o letitý soud s velkou tradicí či vrcholný soud budovaný „na zelené louce“), technické zázemí a kvalita IT služeb (pečlivá evidence judikatury a kvalitní vyhledávač) a role jednotlivců (leadership) v čele velkého senátu. Velkou roli, zejména v komparativním kontextu, hraje i právní kultura a právní mentalita, které se projevují v například v tom, zda vrcholný soud klade důraz na řád a jednotnost či naopak pestrost judikatury, anebo v tom, zda je právo vnímáno expertně či spíše hodnotově.¹⁸ Fascinující jsou i různé neformální instituce a praktiky ovlivňující fungování velkých senátů.¹⁹ Nejpodstatnější je ale odpověď na otázku: V čem spočívá smysl existence velkého senátu a jakou hodnotu toto těleso do rozhodovací činnosti přináší? Stávající praxe ukazuje, že si každý ze tří českých vrcholných soudů na tuto otázku implicitně²⁰ odpovídá jinak. Debata na Slovensku ukazuje, že ani tam nemají jasnou odpověď. O to zajímavější bude sledovat, jak se bude vyvíjet velký senát na nově vznikajícím slovenském Nejvyšším správním soudě. Jak si na tuto klíčovou otázku odpovědět, nechávám na samotném čtenáři. Všichni účastníci sympozia nám k tomu dávají podnětů dost.

Další myšlenka za tímto sympoziem spočívá v tom, že tímto chceme zkusit u nás zavést v zahraničí běžný formát časopisového kolokvia kriticky diskutujícího vybranou publikaci. Vydáním knihy by totiž debata nad problémy v ní rozebrané neměla končit, ale začínat. Jakákoliv dobrá právní monografie, ať už doktrinární či interdisciplinární, má ideálně posunout vědění v dané oblasti práva dál. Toho podle mě nejlépe dosáhneme tím, že o této monografii budeme kultivovaně diskutovat, kontextualizovat ji a konstruktivně

¹⁸ K tomu srov. KADLEC, O. *Role velkých senátů v rozhodování vrcholných soudů České republiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, část 7.1.2.

¹⁹ Typickým příkladem je neformální pravidlo, že do velkého senátu civilního kolegia Nejvyššího soudu jsou povolováni služebně nejstarší soudci z jednotlivých senátů (k tomu srov. KADLEC, str. 44–45), či konkurenční sjednocování judikatury v civilním kolegiu (srov. IŠTVÁNEK, F. *Jurisprudence*, 2021, č. 5). Ohledně dalších neformálních institucí a praktik u českých velkých senátů srov. KADLEC, str. 60–61, 94–95, 183–187, 191–195.

²⁰ Nejsem si vědom toho, že by si tři české vrcholné soudy tuto otázku položily explicitně, jasně zvažily možné alternativy a posléze se k některé z nich vědomě přiklonily.

kritizovat.²¹ Jsem rád, že dva české časopisy,²² shodou okolností oba pod kuratelou dvou nejvýznamnějších právnických fakult, nezávisle na sobě daly tomuto v Česku nestandardnímu formátu zelenou a že mohu jedno z těchto sympozií uvést.

Toto symposium má následující strukturu. Po tomto úvodu František Ištváněk doplňuje a upřesňuje fungování velkého senátu civilního kolegia Nejvyššího soudu, včetně jeho nejnovější praxe, která se v některých aspektech liší od stavu analyzovaného Ondřejem Kadlecem v jeho monografii. Nesmírně cenný je jeho rozbor často méně viditelných faktorů, které mají vliv na fungování velkého senátu civilního kolegia Nejvyššího soudu. Mezi ně patří úzká specializace v civilním kolegiu, neformální debaty při sbírkovém plénu a na kolegiu a rovněž mezitímní konzultace členů předkládajícího senátu. Čtenáře bude jistě zajímat i jeho dovysvětlení některých osobních animozit soudců Nejvyššího soudu, které v minulosti vedly k pnutí s judikaturou Ústavního soudu. Větší polemiku František Ištváněk s Ondřejem Kadlecem vede ohledně toho, zda lze roli velkého senátu civilního kolegia Nejvyššího soudu hodnotit jako slabou. František Ištváněk s tímto názorem nesouhlasí a překládá pro svůj postoj hned několik argumentů.

Zdeněk Kühn pak poskytuje neméně zajímavý pohled do útrobov fungování rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu. Trefně poukazuje na zdánlivě malé rozdíly mezi Nejvyšším soudem a Nejvyšším správním soudem (v míře specializace, v náhledu na používání stanovisek, v míře sebeomezení pléna při publikaci rozporné judikatury ve sbírce rozhodnutí či ve volnosti předsedy soudu při sestavování velkého senátu, dostupnosti filtračních mechanismů), které mají na fungování velkých senátů na obou obecných vrcholných soudech zásadní vliv. Velmi podnětná je i jeho úvaha nad významem práva na zákonného soudce pro činnost velkých senátů a poněkud nešťastnou motivací některých soudců Ústavního soudu toto právo nadužívat.

Následně Ivo Pospíšil rozebírá roli pléna Ústavního soudu ČR, nejdéle fungujícího „velkého senátu“ na našem území. V této souvislosti zdůrazňuje několik specifik, která plénum Ústavního soudu odlišují od velkých senátů obou nejvyšších soudů, ať už jde vlastní meritorní a zákonem určenou agendu,

možnost pléna atrahovat si senátní věci obecným pravidlem i ad hoc či odpadnutí problému reprezentativnosti, neboť plénum se skládá ze všech soudců Ústavního soudu. Papírově je tedy podle Iva Pospíšila plénum velmi silné. I přes to, nebo možná právě proto, však plénum svou sjednocovací roli vůči senátům v řízení o ústavní stížnosti neplní. Podle Pospíšila se tak děje primárně kvůli nejasné hranici mezi výkladem ústavně zaručených práv a výkladem tzv. jednoduchého (podústavního) práva, skrývání meritorních závěrů do usnesení o zjevné neopodstatněnosti (které nemají precedenční účinky), hypertrofii práva na zákonného soudce u některých členů Ústavního soudu a silné roli soudce zpravodaje. Jako červená nit se však příspěvkem line skutečnost, že roli zde hrají i osobnostní faktory a že někteří soudci, kteří vědí, že jsou názorově dále od většiny na Ústavním soudu, radši kutají nové „judikatorní štoly“ v senátech a koherence judikatury Ústavního soudu je pro ně méně významnou hodnotou. Jde tedy o jiný typ nejednotnosti než o pouhou formální nekonsistenci judikatury.

Zajímavé zrcadlo velkým senátům na českých vrcholných soudech nastavuje Jana Matejová ve svém příspěvku o osudech velkých senátů Nejvyššího soudu Slovenské republiky a nastavení velkého senátu na nově vznikajícím Nejvyšším správním soudě. Matejová trefně poukazuje na odlišnosti „slovenských“ velkých senátů, spočívající v jejich skládání (jehož členy jsou vždy soudci předkládajícího senátu), možnosti aktivovat velký senát i zvnějšku generálním prokurátorem, zákonné povinnosti aktivovat velký senát i při opakovaných neshodách se správními úřady či v povinném vyžádání si stanoviska od ministra spravedlnosti a generálního prokurátora. Následně Matejová ukazuje, že „slovenské“ velké senáty zatím hledají své místo na výsluní těžce a počet jim postoupených věcí je překvapivě nízký. Podle autorky to může být dáno absencí kvalitní evidence judikatury umožňující snadné vyhledávání (nejen) rozporů i neochotou malých senátů přenechat část moci novému tělesu. Podle ní jsou tak „slovenské“ velké senáty slabé a z hlediska své autority se nejvíce podobají velkým senátům českého Nejvyššího soudu, neboť vycházejí z koordinační autority, kterou v rozhodování soudu prosazují korektivním způsobem s nízkou intenzitou.

²¹ Tím samozřejmě nemyslím konstruktivní kritiku v socialistickém slova smyslu, ale skutečně otevřenou debatu.

²² Srov. symposium ke knize KOSAŘ, D. et al. *Domestic Judicial Treatment of European Court of Human Rights Case Law: Beyond Compliance*. London: Routledge, 2020, vycházející v Časopisu pro právní vědu a praxi, 2021, č. 3.

Michal Bobek ve svém pojednání o velkém senátu Soudního dvora představuje jeho slovy „dost jiné zvířátko“, které leží na kontinuu slabý–silný velký senát na opačném konci než slovenské velké senáty. Podle něj je totiž velký senát Soudního dvora de facto ústavním soudem Evropské unie, jehož úlohou je řešit důležité ústavní otázky EU, pro jejichž rozhodování je zapotřebí širší konsensus, který posiluje legitimitu a akceptaci výsledného rozhodnutí, nutnou v nadnárodním právním prostředí Unie. Bobek však ve svém příspěvku poukazuje i na specifická úskalí fungování velkých senátů na nadnárodních soudech a na základě svých zkušeností polemizuje s Ondřejem Kadlecem ohledně ideálů reprezentativnosti a flexibility velkých senátů. Důraz na reprezentativnost, reflektovanou u velkého senátu Soudního dvora rotací většiny jeho členů, totiž ohrožuje kontinuitu a stabilitu rozhodovací praxe velkého senátu. Stejně tak přílišný důraz na flexibilitu, zejména formou *ex ante* atrakce velkým senátem, může zejména u neprejudikovaných otázek, u nichž si velký senát nemůže vybírat ze soupeřících právních názorů, ale spíše musí hledat průkopnické řešení, být podle Bobka kontraproduktivní. Na závěr pak Michal Bobek dává do protikladu common law vnímání velkých senátů, kde hlavním či dominantním cílem je generování dodatečné legitimacy pro rozhodování důležitých právních otázek, s kontinentálním pojetím velkých senátů, jejichž hlavní rolí je sjednocovat judikaturu. Podle Bobka se Ondřej Kadlec ve svém pojetí a návrzích opírá hlavně o pojetí „z říše common law“.

V „rejoinderu“ Ondřej Kadlec reaguje na stěžejní myšlenky příspěvatelů. V první části své reakce ozřejmuje čtenářům, kteří nemají prostor přečíst celou knihu, teoretický rámec zkoumání velkých senátů, který v reakci na příspěvek Michala Bobka vyjasňuje. Ve druhé části diskutuje s Františkem Ištvánkem ohledně „slabosti“ velkého senátu civilního kolegia Nejvyššího soudu ČR, a to zejména ve srovnání s velkým senátem Soudního dvora, jenž je aktivován i citován malými senáty

mnohonásobně více. Ve třetí části pak Kadlec porovnává fungování českých a slovenských velkých senátů a identifikuje tři důvody slabosti „československých“ velkých senátů: (1) možné nedostatky v technickém a administrativním zázemí, včetně kvalitního analytického odboru a interního vyhledávače judikatury; (2) vnitřní organizace soudu (silná role malých senátů a kolegií a případně i specializace soudců) a (3) absence jasně artikulovaného, prodiskutovaného a široce sdíleného smyslu existence velkého senátu. Ve čtvrté koncepční části pak Kadlec polemizuje s Michalem Bobkem, na podvozkou dělení velkých senátů na common law a kontinentální model, o vhodné míře reprezentativnosti a flexibility velkých senátů. Kadlec odmítá technokratické kontinentální vnímání velkých senátů a zastává názor, že legitimitu velkého senátu nelze opřít pouze o to, že toto těleso sjednocuje judikaturu, a pléduje pro reprezentativní flexibilitu velké senáty. Podle něj je reprezentativnost nejlepší ze špatných řešení a legitimizace činnosti velkého senátu jeho hlavní misí – sjednocováním – nesmí zastínit a odstranit do pozadí otázku, kdo toto sjednocování provádí. V žádném případě to podle něj nemůže být předseda soudu nebo jím vybraní soudci. Zároveň Ondřej Kadlec na základě příspěvku Iva Pospíšila a příkladu českého Ústavního soudu ukazuje, že je potřeba zajistit, aby rozhodování velkých vrcholných soudů zasedajících i v menších rozhodovacích formacích bylo jednotné nejen formálně, ale i substantivně. Jejich judikatura by měla být nejen formálně konzistentní (ve smyslu absence logického rozporu dvou právních pravidel), ale rovněž koherentní (tj. přistupovat ke všem kauzám stejně, jedním hlasem podloženým stabilní spravedlnostní vizí, bez ohledu na to, jakému malému senátu věc napadne). Jinými slovy, aby soudem vykládané právo dávalo alespoň nějaký elementární smysl, je nutné zajišťovat mimo jeho formální soulad alespoň do určité míry i soulad substantivní. K tomu ale potřebuje velký senát možnost flexibilně zasáhnout a kontrolovat, jak soud, tj. jeho malé senáty, rozhoduje.